

Toimialueet	Osallisuusohjelman kommentoinnit
Terveysten ja sairaanhoidon palvelut	<p>Terveysten- ja sairaanhoidon toimialueen palvelualueet ovat tutustuneet osallisuusohjelmaan. Toimialueen yhteisen näkemyksen mukaan osallisuusohjelma on hyvin perusteellinen sekä kunnianhimoinen ja toimialue pitää osallisuuden lisäämistä lähtökohtaisesti tärkeänä asiana. Terveysten- ja sairaanhoidon toimialue haluaa kuitenkin muistuttaa, että hyvinvointialueille on asetettu kansalliselta tasolta hyvin tiukat tavoitteet vuodelle 2026. Näin ollen toimialueiden on priorisoitava heille tulevia tehtäviä ja varmistettava keskittyminen kaikista tuloksellisimpiin toimenpiteisiin. Tämän vuoksi terveyden- ja sairaanhoidon toimialue pyytää hyvinvointi- ja yhdyspintalautakuntaa mahdollisuuksien mukaan vielä pohtimaan osallisuusohjelman tavoitteiden sekä toimenpiteiden tiivistämistä ja niiden sisällön keskittämistä muutamaa osallisuutta sekä samalla tuloksellisuutta parhaiten lisäävään tavoitteeseen ja toimenpiteeseen (esimerkiksi ennaltaehkäisevään työhön). Tällä tavoin voitaisiin yhtä aikaa nostaa osallisuusohjelman tavoitteiden saavuttamisen todennäköisyyttä ja toisaalta tukea jo valmiiksi kuormittuneen henkilöstön työssä jaksamista kohdistamalla heidän työaikansa osallisuuden vahvistamisen sekä tuloksellisuuden lisäämisen näkökulmasta keskeisimpiin toimenpiteisiin.</p>
Sosiaali- ja perhepalvelut	<ul style="list-style-type: none"> - kattava kokonaisuus, paljon asiaa - mielestäni osallisuus tulee esille, lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa, opiskeluhoitosuunnitelmassa ja kotoutumissuunnitelmassa (kunnat ja järjestöt, asiakkaiden kuuleminen suunnitelman laadinnassa) tulisiko näkyä suunnitelmassa? - huomioiko osallisuus suunnitelma viestinnän; selkokieli ja vieraskieliset mm. maahanmuuttajat, kotoutujat, turvapaikanhakijat? - kiinnitin huomiota diaan: arvot osallisuuden vahvistajana – voisiko vastuullisuutta kirjata myönteisemmin esim. esihenkilöt mahdollistavat työntekijöille..... jne ja jokainen työntekijä kohtaa ja kuuntelee ... jne - jäin vielä miettimään sitä, että asiakasosallisuus palveluntarpeen arviointiin sosiaalipalveluissa on itsestäänselvyys, tulisiko tämä näkyä konkreettisemmin? eikä vain lainsäädännön edellytyksenä?? - Toimialajohto kokoontuu 1 krt/vuosi kunnittain (tarkoittanee yhteistä toimialojen tilaisuutta)? Tulisiko tähän yhdistää HYTE työkin? Kunnilta on tullut palautetta, että pienet kunnat nimenomaan toivovat yhteisiä tapaamisia koska muutoin eritapahtumat kuormittavat heitä.
Ikäihmisten palvelut	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onko ohjelma selkeä ja ymmärrettävä, eteneekö loogisesti (mitä osallisuus on, mihin se perustuu, millä arvoilla sitä tehdään)? <ul style="list-style-type: none"> • Kyllä. 2. Onko toimialueella lisättävää nykyisiin Kainuun hyvinvointialueen osallisuuden toteutumisen tapoihin diat. 15-16? <ul style="list-style-type: none"> • Nykyiset osallisuuden toteutumisen tavat kuvattu ylätasolla. Onko tarvetta kuvata tarkemmin nykyisiä osallistamisen tapoja esim. asumispalveluiden osalta? Toisaalta toimintaosallisuus kuvattu vai osasta HVA:n toimintoja. • Vanhuspalvelut= ikäihmisten palvelut.

- Toisaalta suunnitelmassa on hyvin tunnistettu keskeisimmät osallisuuden toteutumisen haasteet. Henkilökunnan näkökulmasta välittyy hyvin myös asenneilmapiiri osallistamista kohtaan.

3. Vastaavatko asetetut tavoitteet esille tulleita haasteita ja toisaalta näkemystä siitä, millainen on Kelpo Kainuu, jota kehtaa kehua?

- Eri ryhmien vastauksissa (puhekuplat) painottuu asiakaslähtöisyys. Kentän äänen kuuleminen, palveluiden läheisyys ja helppo lähestyttävyyys. Nostona tästä toisin osallisuuden muodoissa enemmän esille myös toimialueiden ja henkilöstön roolia osallisuuden jalkauttamisessa (hoitaja lähellä asiakasta).

4. Ehkä tärkeimpiä ovat toimenpidetaulukot diat 18-21: vastaavatko toimenpiteet tavoitteisiin, toimialueen/palvelualueiden/-yksiköiden mahdollisuudet ja kyky toteuttaa heille suunnattuja toimenpiteitä, puuttuuko jotain? (vastuut ja toteutumisen seuranta)

- Tieto- osallisuus- Vahvistamme osallisuuden vaikuttavuutta- Saatua palautetta käsitellään HVA johtoryhmässä, toimialueiden johtoryhmissä (jalkauttaminen) ja sidosryhmien kanssa.
- Yhteistyö ja yhdyspinnat kuntien HyTe- toiminnan kanssa -> Kainuun HyTe-verkosto, kuntien rooli tiedonkerääjänä/ tietolähteenä/ toimijana tieto-, suunnittelu- ja toimintaosallisuuden edistämässä.
- Asiakkailta tulleen palautteen kirjaaminen näkyväksi yksikkötasolla, järjestelmien kehittäminen siten että myös heikoimmassa asemassa olevilla on mahdollisuus palautteen antoon?
- Toimialueen osallisuussuunnitelma - yhtenevä runko hyvinvointialueen osallisuusohjelmaan perustuen kaikille toimialueille osallisuussuunnitelman laadintaan.

5. Onko osallisuusohjelman ja -suunnitelman toteutumisen seuranta riittävää/riittävästi kuvattu?

- Kyllä.

6. Onko kommentoitavaa osallisuustyön tavoitteena olevaan rakenteeseen, rooleihin ja vastuisiin?

- Tässä yhteydessä kunnat hyvin tunnistettu, - vastinparit osallisuustyötä koordinoiville tahoille.
- Keskeisenä toimijana hyvin koulutettu henkilökunta - asiakasosallisuuden konkreettinen toteuttaminen meille tärkeä kokonaisuus.

7. Muita huomioita?

- Kainuun hyvinvointialueen osallisuusohjelma- LUONNOS on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.
- Kehitystyön tueksi on kerätty moniulotteista tietoa osallisuuden nykytilasta Kainuun hyvinvointialueella.
- Ikäihmisten palveluihin on tehty erillinen osallisuussuunnitelma, jossa myös asiakasohjauksen osuus samassa. Varmaan onkin tarkoitus, ettei tuohon ylätasoon suunnitelmaan niin tarkasti toimialuekohtaisia suunnitelmia avatakaan.

Akuuttihoito ja pelastuksen palvelut	<ul style="list-style-type: none"> - Ensinnäkin osallisuusohjelma on erittäin tärkeä linkki, joka on puuttunut HVA:n ja alueen kuntien sekä järjestöjen väliltä! - Itse vierastan hieman osallisuusohjelman nimeä, sillä omassa puheessani olen puhunut yhdyspintatyöstä, joka ainakin likipitään tarkoittaa samaa ja edustaa samoja periaatteita päämäärineen. - Osallisuuden rakenteet (vastuut) eivät ole mielestäni esityksessä täysin selvät, vaikka ne luovat pohjan toiminnalle ja ilman niitä ei ole mahdollista myöskään odottaa tuloksia. Olisiko mahdollista vielä tarkemmin konkretisoida mitkä ovat ne alueet mihin keskitytään, keille kuuluu vastuu ja mitkä ovat tavoitteet? - Samoin laajennetuilla liikennevaloilla voisi kuvata tavoitteet ja kulloinenkin tila missä ollaan, jotka esiteltäisiin seurantaraportoinnissa? - Olen itse tutustunut tarkemmin Päijät-Hämeen yhdyspintatyöhön ja poiminut sieltä onnistumisia, joita voisi myös Kainuussa viedä eteenpäin. - Minusta tämä on hyvä pohja, mutta onko vielä aivan valmis?
Hallinto ja tukipalvelut	-
Järjestämisen tuki	-

Vaikuttamistoimielimet	
Nuorisovaltuusto	<p>Toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - päätöksenteko osallisuus kohtaan: kansalaisten (varsinkin nuorten) kannustaminen päätöksentekoon, äänestämiseen, ehdolle asettumiseen. - suunnitteluosallisuus: vaikuttamistoimielinten yhteistyön lisääminen: keskustelu vuorovaikutteista; koulutusta uusille vaikuttamistoimielimille, yhteisesti; yhteen kokoukseen ei liikaa erilaisia esittelyjä tai asioita <p>Muita huomioita?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kenelle ohjelma tarkoitettu? 2. Kieli abstraktia, tekstin tauottaminen eri lailla, sivuilla liikaa tekstiä ja kuvia samassa. 3. Osa lauserakenteista epätäydellisiä, haittaa keskittymistä 4. Visuaalinen ilme vanhanaikainen 5. Some kanavat hyvä nimetä: mikä kanava kenelle kohderyhmälle
Vammaisneuvosto	Käsitellyt kokouksessaan 7.11.2024: Vammaisneuvosto hyväksyi osallisuusohjelman sisällön
Vanhusneuvosto	-

<p>Kainuun Järjestöasiain- neuvottelukunta JANE</p>	<p>1. Ohjelman selkeys ja loogisuus Ohjelma on selkeästi ja loogisesti jäsennelty. Se alkaa taustatiedoilla, jotka yhdistävät ohjelman hyvinvointialueen strategiaan ja arvoihin. Osallisuuden määritelmä ja sen eri osa-alueet on kuvattu perusteellisesti, ja ohjelma etenee johdonmukaisesti kohti konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä.</p> <p>2. Tavoitteiden vastaavuus haasteisiin ja Kelpo Kainuu -visioon Ohjelmassa tunnistetaan keskeiset haasteet, kuten asukkaiden heikko osallistuminen päätöksentekoon ja palveluiden suunnitteluun. Tavoitteet, kuten osallisuuden lisääminen ja asukkaiden äänen kuuluminen ja järjestöyhteistyön vahvistaminen vastaavat hyvin näihin haasteisiin. Visio "Kelpo Kainuu, jota kehtaa kehua" näkyy tavoitteissa, jotka korostavat helppoa ja tasapuolista palveluiden saatavuutta, luottamusta ja yhteenkuuluvuutta edistävää palvelukulttuuria sekä aktiivista järjestöyhteistyötä.</p> <p>3. Toimenpidetaulukot (diat 18–21) Toimenpidetaulukot ovat kattavia ja vastaavat asetettuihin tavoitteisiin. Vastuut on määritelty selkeästi eri toimialueille ja aikataulut on esitetty vuosille 2025–2028. Esimerkiksi tieto-osallisuuden tavoitteet ja toimenpiteet on jaoteltu selkeästi, ja vastuut on jaettu toimialueiden ja viestinnän kesken. Aikataulut vuosille 2026–2028 vaatii jatkuvaa seuranta ja arviointia.</p> <p>4. Seuranta ja arviointi Seuranta ja arviointi on kuvattu riittävästi. Seurantavastuu on hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunnalla, ja ohjelman toteutumista seurataan vuosittain mittareiden ja vaikuttamistoimielinten kokemuksekselyjen kautta. Lisäksi ohjelmakauden päättyessä tehdään kysely henkilöstölle osallisuuden toteutumisesta. Olisiko hyvä, että vuodet 2026–2028 olisi pilkottu pienempiin osiin, siten että jokaiselle vuodelle on oma taulukko? Jatkuva seuranta varmistaa, että ohjelman tavoitteet saavutetaan ja tarvittavat korjaukset tehdään ajoissa.</p> <p>5. Rakenne, roolit ja vastuut Osallisuustyön rakenne, roolit ja vastuut on kuvattu selkeästi. Aluevaltuusto, aluehallitus ja muut toimielimet vastaavat osallisuuden edistämisestä ja varmistavat, että asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoa ja voivat osallistua päätöksentekoon.</p> <p>6. Muita huomioita Ohjelma on kattava ja hyvin suunniteltu. Se ottaa huomioon eri väestöryhmien tarpeet ja tarjoaa konkreettisia toimenpiteitä osallisuuden edistämiseksi. Jatkuva viestintä, seuranta ja palautteen kerääminen ovat keskeisiä ohjelman onnistumiselle. Lisäksi digitaalisten palvelujen kehittäminen ja saavutettavuuden parantaminen ovat tärkeitä tavoitteita, jotka tukevat osallisuuden lisäämistä. Digitaalisten palveluiden kehittämisessä on tärkeää, että tarjolla on digitukea sitä tarvitseville kuntalaisille (huomioiden heikossa asemassa olevat kuntalaiset). On hyvä, että järjestöyhteistyön kehittämiseksi on kuvattu selkeät toimenpiteet mm. järjestöyhteistyön suunnitelma ja kumppanuusverkostot. Jalkautuminen yhdistysten ja ihmisten pariin on kirjattu ohjelmaan ja se nähdään hyvänä toimenpiteenä. Alla muutamia kehittämisideoita ohjelmaan:</p> <p>Viestinnän ja tiedon saavutettavuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikka ohjelmassa on mainittu monipuoliset viestintäkanavat, voisi painottaa entistä enemmän digitaalisten ja perinteisten viestintäkanavien yhdistämistä. Esimerkiksi paikallisradioiden ja -lehtien hyödyntäminen voisi tavoittaa laajemman yleisön. Viestinnässä tulisi varmistaa, että käytetään selkokieltä, jotta kaikki asukkaat, myös ne, joilla on heikommat kielelliset taidot, voivat ymmärtää tiedot. On hyvä, että hva:lle tulee omat osallistu ja vaikuta verkkosivut.
--	--

Osallistumismahdollisuuksien lisääminen

- Ohjelmassa mainitaan, että asukkailla ei ole mahdollisuutta osallistua talouden suunnitteluun. Osallistavan budjetoinnin käyttöönotto (esim. pienellä summalla) voisi kuitenkin lisätä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia ja sitoutumista.
- Vaikka Orchidea-alusta on mainittu, sen käytön laajentaminen ja aktiivinen markkinointi voisi parantaa asukkaiden osallistumista ja palautteen antamista. Orchidea osallisuusalustaa voisi hyödyntää myös järjestöyhteistyössä, jossa järjestöt voivat tehdä aloitteita ja antaa palautetta.

Koulutus ja osaamisen kehittäminen

Jatkuva koulutus osallisuuden edistämisestä ja menetelmistä on tärkeää. Järjestötoiminta ihmisen osallisuuden edistäjänä tulisi vahvistaa henkilökunnalle. Järjestöjen toiminta osana ihmisen (ennaltaehkäiseviä) palveluita voisi olla osa uusien työntekijöiden perehdytystä. Ammatillaiset osaavat hyödyntää järjestötoimintaa osana asiakasohjausta. Järjestöjen näkökulmasta hva voi hyödyntää OLKA pistettä toiminnan/palveluiden esittelyssä ja kuntalaisten tavoittamiseksi.

- Kokemusasiantuntijoiden määrän lisääminen ja heidän roolinsa vahvistaminen eri toimialueilla voisi tuoda arvokasta näkökulmaa palveluiden kehittämiseen. Ohjelmaan voisi kirjata, että kokemusasiantuntijatoimintaa edistetään Kainuun hva:lle ja se on osa OLKA-toimintaa.

Seuranta ja arviointi

- Seurantaan ja arviointiin voisi kehittää tarkempia mittareita, jotka mittaavat osallisuuden toteutumista ja sen vaikutuksia. On hyvä, jos saadaan valtakunnallista osallisuuden toteutumisen seurantatietoa.
- On hyvä, että palautteet ja niistä seuranneet toimenpiteet ovat jatkossa avoimesti nähtävillä, tämä lisätä luottamusta ja läpinäkyvyyttä (tämä oli kirjattu ohjelmaan). Palautteen kerääminen voisi olla systemaattista, esim. poliklinikkakäynnin tai puhelun jälkeen tulisi automaattisesti tekstiviesti, jolla kerätään palaute saamasta palvelusta/asiakaskokemus.

Erityisryhmien huomioiminen

- Ohjelmassa mainitaan, että heikoimmassa asemassa olevien huomioiminen on heikkoa. Voisi kehittää erityisiä toimenpiteitä, jotka tavoittavat nämä ryhmät paremmin, tässä järjestöt voivat olla tukena ja hyödyntää esim. kohtaamispaikkoja.
- Nuorten osallistumismahdollisuuksia voisi lisätä esimerkiksi nuorisovaltuustojen ja nuorisojärjestöjen kautta ja tarjoamalla heille konkreettisia vaikuttamismahdollisuuksia.